दक्षिणतः प्राचीम् ॥२३॥ उत्तरवेद्यन्तमनुलक्षीकृत्य दक्षिणतो दक्षिणस्यां दिशि प्रागग्रां शम्यां निदधाति ।

उत्तरतश्च ॥२४॥ उत्तरस्यां दिशि प्राचीं श॰ नि॰ · एवं चतुर्दिक्षु शम्याया निधानेन चात्वालस्य मानमुक्तम् ।

स्फ्येनान्तर्लिखति तप्तायनीति (५. १) प्रतिमन्त्रम् ॥२५॥ प्रतिदिशं शम्यां निधाय निहितायाः शम्याया मध्यपार्श्वे अभ्यन्तरं स्फ्येन रेखां करोति · एवं द्वात्रिंशदङ्गुलः समचतुरश्रश्चात्वालः परिलिखितो भवति ।

विदेदग्निरिति (५. १) चात्वाले प्रहरति स्फ्येनान्वारब्धे ॥२६॥ अन्वारब्धे यजमाने[1] · अध्वर्युः प्रहरति प्रहारं करोति पुरीषोत्खननार्थम् · अन्वारम्भस्तु प्रहरणमात्र एव भवति ।

अग्नेऽअङ्गिर इति (५. १) पुरीषꣳ हरति हस्तेन च ॥२७॥ उत्खातं पुरीषमध्वर्युर्वेदिपूर्वार्धे निहितशङ्कुसमीपे निवापाय नयति हस्तेन च स्फ्येन च ।

योऽस्यामिति (५. १) निवपति पूर्वार्धे शङ्कुसहितम् ॥२८॥ तदुद्धृतं पुरीषमुत्तरस्या वेदेः पूर्वभागे प्राङ्निहितशङ्कुसंलग्नं निवपति राशिं करोति · प्राङ्मुख उत्तरवेद्यां निवपतीति मानवे ।

अग्नीदुत्करवत्तूष्णीꣳ हृतम् ॥२९॥ हृतं तत्पुरीषं पाणिद्वयेनाभिन्यस्यति (२. ६. २२) अभिनिदधाति हस्ताभ्यामवबाधते ।

एवं द्विरपरम् ॥३०॥ [प्रहरणादि] ।

द्वितीयस्यां तृतीयस्यामिति (५. १) विशेषः ॥३१॥ [मन्त्रस्य] ।

अनु त्वेति चतुर्थं यथार्थमाहृत्य सिꣳच्यसीति (५. १०) व्यूहत्युत्तरवेदिꣳ शम्यामात्रीम् ॥३२॥ यथार्थं यावता पुरीषेणार्थः उत्तरवेदिनिष्पत्तिरूपं प्रयोजनम् तावत्पुरीषमाहृत्य शङ्कुसमीपऽआनीय सिंच्यसीति मन्त्रेण कल्पस्वेति पदवता उत्तरवेदिं व्यूहति पुरीषं भूमिसंलग्नमेव हस्तेन सर्वतः प्रेरयित्वोत्तरवेदिं शम्यामात्रीं द्वात्रिंशदङ्गुलपरिमाणशम्याप्रमाणां निष्पादयति · व्यूहतीत्यस्यान्यत्रापि हस्तप्रेरणार्थस्यैव दृष्टार्थत्वात् स्रुचौ व्यूहतीत्यादौ (१. ८. ३. १) · अथा-

---

१) अन्वारम्भश्च चात्वालस्य marg.